

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

VIKTORIA RYABINA:

Žena v českém a ruském jazykovém obrazu světa

Téma této bakalářské práce navazuje na současné otázky genderu v jazyce a genderové lingvistiky, jejichž řešení, spletností i proměnlivostí jazyka obtížné, může mít dalekosáhlé důsledky. Z tohoto hlediska lze volbu tématu uvítat. Cílem práce bylo se na základě jazykového obrazu světa, formulovaného současným etnolingvistickým badáním, pokusit popsat, jakým způsobem je v češtině a ruštině uložen pojem *žena*, a porovnáním výsledků této analýzy zjistit, zda a jak se chápání ženy v těchto jazycích shoduje či liší.

Práce po formální stránce dodržuje formát pro bakalářské práce obvyklý a žádné náležitosti v ní nechybějí. Je rozdělena na teoretickou a analytickou část a numerické značení usnadňuje orientaci v její struktuře. Prameny uvedené v bibliografii byly skutečně využity, citace i parafráze jsou řádně doloženy a doplňující informace jsou uváděny v poznámkách pod čarou. Bibliografie respektuje citační normu, byť s drobnou nekonzistentností. Grafická úprava obsahu svědčí o vstřícnosti vůči čtenáři, nicméně je škoda, že není důsledně využívána v práci celé. Uváděné příklady jsou typově odlišeny a srovnávané definice slovníkových hesel pro přehlednost uspořádány do tabulek, byla bych ovšem uvítala, kdyby i přísloví byla graficky trochu přehlednější, a to i za cenu několika stránek textu navíc (viz 2.6.1.1.). Práce je dobře provázána, o čemž svědčí vnitřní odkazy na související kapitoly či témata.

Vlastní analýze zkoumaného materiálu předchází rekapitulace teoretického zakotvení vztahu mezi genderem a jazykem i vymezení klíčových pojmů, jako jsou např. jazykové stereotypy, asymetrie gramatického rodu či generické maskulinum. Z této části je zřejmé, že se diplomantka v problematice vcelku orientuje a že umí pracovat s odbornou literaturou.

Těžiště práce spočívá především ve zpracování různých slovníkových hesel a ustálených kolokací slov obsahujících morfém *žen-* a významově nejbližších synonym, které se staly součástí obrazu, jímž čeština a ruština vypovídají o chápání pojmu *žena*, a následném vyhodnocení sebraného materiálu. Začlenění pořekadel a přísloví mezi zdroje podílející se na jazykovém obrazu je relevantní, i když dostupný materiál je relativně starší a místy až archaický. Datace slovníků a sbírek je v práci zmiňována, avšak v oddílu o příslovích a pořekadlech se informace o konkrétním zdroji jednotlivých příkladů vytrácejí a vedle sebe se objevují tvary výrazně archaické i novější (např. s. 70), aniž by diachronní posuny byly v analýze nějak výrazněji využity.

V této souvislosti však dlužno upozornit, že český jazyk není studentčinou mateřštinou a že je proto celkem pochopitelné, že diachronní nesrovnalosti v příkladech nezúročila. Zjištěné závěry navíc nejsou touto skutečností nikterak zpochybněny, jde spíše jen o konstatování, že zkoumaný vzorek

patrně mohl odhalit ještě víc. I tak je až překvapivé, kolik závěrů bylo možné vyvodit z analýzy zcela obyčejného jádrového morfému *žen-*, na nějž se z metodologických důvodů práce omezila (s. 85–88): nejde jen o škálu různých významů a posunů, ale pozoruhodné je třeba zjištění, že vlastnosti a role, které jsou s pojmem *žena* spojovány, nejsou v analyzovaných jazykových obrazech shodné nebo že tytéž vlastnosti mohou být odlišně hodnoceny. Za zmínku stojí i zjištění, že ruská přísloví upřednostňují symetrický výčet vlastností, zatímco česká spíš jen negativní.

Studentka tuto svou práci pojímá jako pilotní a předpokládá, že některé podněty mohou v budoucnu vést k hlubšímu rozpracování. To by mělo věnovat více pozornosti např. zakotvení zvolené metody a zamyslet se nad metodologickou obtížností analýzy konotačních významů, pečlivěji zhodnotit přednosti i slabiny práce se slovníky ve srovnání s využíváním jazykového korpusu a případně také analyzovat, zda i u jazyků navýsost genderových je generické maskulinum skutečně projevem jazykového androcentrismu. Avšak i bez těchto sond je předmětná bakalářská práce poměrně rozsáhlá a je dosti pravděpodobné, že řešení těchto otázek by už mohlo výrazně překročit požadovaný rámec.

Je mi potěšením poznamenat, že i přes četné rusismy a jazykové nesrovnalosti je tato bakalářská práce napsána až překvapivě dobrou češtinou a že je radost sledovat, jak dobře psát česky se může naučit cizojazyčný student. Na tento moment poukazuji především proto, že jak se zdá, se v současné době stává téměř módou psát lehkým perem a příliš nedbat nároků jazykové „správnosti“. Čistě z praktických důvodů bych však na tomto místě studentku ráda upozornila, že existuje rozdíl mezi slovy *baba* a *bába* (s. 70), *nečetné* a *nesčetné* (s. 10) nebo *dialektické* a *dialektové* (s. 39).

Hodnocení: Jako vedoucí této bakalářské práce mohu konstatovat, že Viktoria Ryabina pracovala systematicky a samostatně, že si dokázala většinu relevantní odborné literatury najít sama a že k závěrům, které ze své analýzy vyvodila, dospěla vlastním přičiněním. Podle mého soudu je i přes zmíněné výhrady předložená práce výborná. O výsledném hodnocení však nechť rozhodne přesvědčivost obhajoby.

Lily Císařovská

29. 8. 2018